

महाराष्ट्र शासन  
गृह विभाग (विशेष)

शासन निर्णय क्र. एचजीएस-२००५/१९७/सीएस-१७/विभाग-८,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक : १९ जून, २००५

**बाबत :** महासमादेशक, होमगार्ड व संचालक, नागरी संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई  
यांचे क्र. होगा/होगासुसे प्रस्ताव/७४१/२००५, दि.१०.२.२००५ चे पत्र.

**प्रस्तावना :-** कायदा व सुव्यवस्थेची अंमलबजावणी पोलीसांच्या माध्यमाद्वारे करण्यात येत असून या कामामध्ये होमगार्ड पोलीसांचा भ्रंश करतो. पोलीस दलाला प्राथेक्य व्यक्ती, संस्था वा प्रतिष्ठेने यांना सुरक्षा पुरविणे शक्य होत नाही. काही मोठ्या शासकीय/निमशासकीय संस्थांव्यतिरिक्त इतर संस्था खाजगी सुरक्षा कामगार व राज्य सुरक्षा मंडळाच्या सुरक्षा कर्मचाऱ्यांमार्फत सुरक्षा व्यवस्था करून घेतात. खाजगी सुरक्षा सेवा पुरविणाऱ्या संस्थांची संख्या वाढत असली तरी बऱ्याच वेळा असे सुरक्षा कर्मचारी प्रशिक्षित नसतात असे आढळून आले आहे.

होमगार्ड ही सेवाभावी संघटना असून लोकांना परिचित व जबाबची अशी प्रतिमा आहे. या संस्थेतील स्वयंसेवकांना आवश्यक व योग्य प्रशिक्षण दिले जाते. परिणामी हे स्वयंसेवक सुरक्षा रक्षकाची जबाबदारी स्वतःमतेने पार पाडू शकतात ही वस्तुस्थिती लक्षात घेऊन महासमादेशक, होमगार्ड व संचालक, नागरी संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी होमगार्ड संघटनेच्या स्वयंसेवकांमार्फत "होमगार्ड रक्षक दल" नावाची एक स्वातंत्र शाखा सुरू करण्याचे प्रस्ताविले आहे.

**संक्षेप निर्णय :-** महासमादेशक, होमगार्ड यांच्या प्रस्तावाचा सर्वंकष विचार करून शासन खालील अटीस अधीन राहून सदर प्रस्तावास तत्त्वतः मंजूरी देत आहे :-

- अ) होमगार्डसुलभ पुरविण्यात येणाऱ्या सुरक्षा सेवा देणाऱ्या तुकडीला "होमगार्ड सुरक्षा सेवा" असे संबोधण्यात यावे. हा घटक महाराष्ट्र राज्य, होमगार्डसुचा एक भाग सहील अशी याचे कुठल्याही प्रकारचे स्वातंत्र्य अस्तित्त्व राहणार नाही.
- आ) उपरोक्त "होमगार्ड सुरक्षा सेवा" या घटकांमार्फत शासकीय किंवा निमशासकीय संस्थांबरोबर खाजगी संस्थांच्या स्थावर/जंगम मालमत्ता यांना सुरक्षा सेवा पुरविण्यास हरकत नाही. परंतु खाजगी व्यक्तींची सुरक्षितता तसेच फिरती सुरक्षितता पुरविण्याची जबाबदारी घेण्यात येऊ नये.
- इ) सुरक्षा सेवा स्वयंसेवकांच्या प्रतिदिनी कुशल कामगारांना मिळणाऱ्या वेतनापेक्षा १५% अधिक मानधन देण्यात यावे.
- ई) सुरक्षा सेवा घेणाऱ्या संस्थांकडून दैनिक मानधनाचे व्यतिरिक्त २५% लेव्ही चार्ज आकारण्यात यावा व या रकमेतून सुरक्षा संवकाचा गणवेष, प्रशिक्षण आणि सुरक्षा सेवेची संबंधित इतर बाबींवर खर्च करण्यात यावा. महासमादेशक यांनी यासाठी एक स्वातंत्र्य बँक खाते उघडावे आणि वर उल्लेख केल्याप्रमाणे वसूल झालेली लेव्ही चार्जची रक्कम खात्यात टाकावी. सदर बँक खाते महासमादेशक

आणि उपमहासमादेशक यांच्या सहस्वाक्षरीखाली चालविण्यात यावे व या खात्यामध्ये जमा झालेल्या रकमेचा वापर फक्त होमगार्डस सुरक्षा सेवेशी संबंधित बाबींवरच करण्यात यावा.

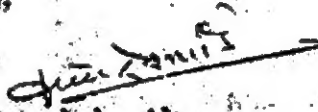
उ) सुरक्षा सेवा स्वयंसेवकांना फक्त ८ तासांच्या पाळीप्रमाणे कर्तव्य देण्यात यावे. त्यापेक्षा अधिक कालावधीकरिता कर्तव्य देण्यात येऊ नये.

ऊ) होमगार्डसची भरती ही होमगार्डसाठी निश्चित वेळेच्या किमान निकषानुसार करावी. या किमान पात्रतेच्या निकषाचे अधीन राहून सर्वांक बायल पात्र उमेदवाराची निवड करून अशा निवडलेल्या उमेदवारांसमोरच उमेदवार महासमादेशक यांनी निश्चित वेळेच्या निकषाप्रमाणे पात्र असतील आणि सुरक्षा सेवा घटकात काम करण्यास तयार असतील त्यांची निवड निवडसमितीमार्फत करण्यात यावी. महासमादेशकांनी याकरीता एक निवडसमिती गठित करावी.

ए) कोणत्याही सुरक्षा सेवेकाला निश्चित कालावधीकरीता काम दिले जाईल असे आश्वासन वा समज देण्यात येणार नाही.

ऐ) होमगार्ड सुरक्षा सेवेकरीता अधिष्ठाण काळ्यात होमगार्डच्या प्रचलीत पध्दतीनुसार देय मानधन देण्यात यावे आणि सेवा वळलेला ज्या संस्थेला सुरक्षा सेवा प्रदान करावयाची आहे त्या संस्थेकडून आतापर्यंत सुरक्षा सेवेकरीता मानधन देण्यात यावे. यासाठी शासनाकडून निधी उपलब्ध करून देत येणार नाही.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

  
(क. ग. देशपांडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन, गृह विभाग

प्रत,

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई  
महासमादेशक, होमगार्ड व संचालक, नागरी संरक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई  
सर्व पोलीस आयुक्ता  
सर्व पोलीस अधीक्षक  
महालेखापाल-१/२, मुंबई/नागपूर  
अधिदान व लेखा अधिकारी (लेखा व अनुशोयता), मुंबई/नागपूर  
अधिदान व लेखा अधिकारी (लेखा परीक्षा), मुंबई/नागपूर  
वित्त विभाग  
उद्योग, ऊर्जा व कृषि विभाग  
निवड नस्ती, विभाग-८